

Na osnovu čl. 1., 4. i 8. Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02 i 13/03), Državna regulatorna komisija za električnu energiju, na sjednici održanoj 8. juna 2006. godine, donijela je

ODLUKU

O OBIMU, UVJETIMA I VREMENSKOM RASPOREDU OTVARANJA TRŽIŠTA ELEKTRIČNE ENERGIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

Član 1.

Opšta odredba

Ovom odlukom se definiraju obim, uvjeti i dinamika otvaranja tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini u djelatnostima proizvodnje i snabdijevanja električne energije.

Obim, uvjeti i dinamika otvaranja tržišta iz prethodnog stava su osnova za utvrđivanje uvjeta i kriterija za sticanje statusa kvalificiranog kupca.

Član 2.

Učesnici na tržištu električne energije

Otvaranje tržišta električne energije odvijat će se postepeno, a cilj otvaranja je stvaranje, održavanje i razvoj konkurentnih odnosa između učesnika na tržištu električne energije.

Udio potrošnje svih kupaca koji mogu steći status kvalificiranog kupca električne energije u ukupnoj potrošnji električne energije u BiH, na godišnjem nivou, predstavlja pokazatelj otvorenosti tržišta.

Učesnici na tržištu električne energije su: kvalificirani kupci, proizvođači, trgovci i snabdjevači.

Kvalificirani kupac je kupac koji ispunjava uvjete i kriterije propisane posebnim aktima nadležne regulatorne komisije za električnu energiju i koji je slobodan da kupuje električnu energiju na tržištu po svom izboru.

Proizvođač za kvalificirane kupce je onaj proizvođač koji nije obavezan da svoju cjelokupnu proizvodnju isporuči kroz obavezu pružanja javne usluge.

Trgovac električnom energijom je trgovac koji posjeduje odgovarajuću licencu za trgovinu i snabdijevanje električnom energijom.

Snabdjevač za kvalificirane kupce je snabdjevač koji posjeduje licencu za obavljanje djelatnosti snabdijevanja kvalificiranih kupaca.

Član 3.

Uvjeti otvaranja tržišta električne energije

Uvjeti otvaranja tržišta električne energije su:

- uspostava operatora prijenosnog sistema, operatora distributivnih sistema kao i razdvajanje elektroenergetskih djelatnosti,
- uspostava pravila koja osiguravaju slobodan i ravnopravan pristup trećih strana na prijenosnu i distributivnu mrežu (mrežna pravila) i pravila koja osiguravaju uravnotežen rad sistema u uvjetima dereguliranog sektora (tržišna pravila),
- uspostava mrežnih tarifa (tarifa za usluge prijenosa i tarifa za usluge distribucije) i tarifa koje se odnose na upravljanje sistemom.

Član 4.

Dinamika otvaranja tržišta električne energije

Otvaranje tržišta električne energije u BiH provodit će se dinamikom prema kojoj status kvalificiranog kupca mogu steći:

- svi kupci sa godišnjom potrošnjom električne energije većom od 10 GWh od 1. januara 2007. godine,
- svi kupci sa godišnjom potrošnjom većom od 1 GWh od 1. januara 2008. godine,
- svi kupci osim kupaca iz kategorije potrošnje domaćinstva od 1. januara 2009. godine,
- svi kupci električne energije od 1. januara 2015. godine.

U skladu sa ekonomskom politikom zemlje, DERK može propisati drugačiju dinamiku otvaranja tržišta električne energije u BiH i primjenu odgovarajućih tržišnih mehanizama, ako to budu zahtijevale okolnosti i razvoj tržišta električne energije u BiH, energetskeg tržišta zemalja jugoistočne Evrope i njegovo uključivanje u jedinstveno evropsko energetskeg tržište.

Član 5.

Status kvalificiranog kupca

Status kvalificiranog kupca stiče kupac koji, pored uvjeta iz člana 4, ispunjava i ostale uvjete i kriterije koje propisuju Regulatorna komisija za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine, Regulatorna komisija za električnu energiju Republike Srpske i nadležno tijelo Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Kupac koji ispunjava uvjete i kriterije za dobivanje statusa kvalificiranog kupca, može zadržati status tarifnog kupca, ako procijeni da je to u njegovom interesu.

Kupac koji želi promjenu svog statusa mora, prije donošenja bilansa električne energije u BiH za narednu godinu, a najkasnije do 30. septembra, da podnese nadležnom tijelu iz stava 1. ovog člana zahtjev za promjenu statusa. Kvalificirani kupac čiji snabdjevač iz bilo kojih razloga prestane sa radom, ima pravo na snabdijevanje od snabdjevača koji obavlja javnu uslugu snabdijevanja na području na kome se nalazi kupac.

Uvjete, kriterije i preciznije rokove za promjenu statusa kvalificiranog kupca, način i uvjete za snabdijevanje kvalificiranih kupaca čiji snabdjevač iz bilo kojih razloga prestane sa radom, kao i ostale uvjete iz ove oblasti propisuju nadležna tijela iz stava 1. ovog člana.

Član 6.

Završna odredba

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

Prema članu 4.1. i članu 8. Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH (“Službeni glasnik BiH”, br. 7/02 i 13/03) *tržište električnom energijom u Bosni i Hercegovini je jedinstveni ekonomski prostor* i utemeljeno je na slobodnom i ravnopravnom pristupu elektroprivrednoj mreži, na načelima reguliranog pristupa i odgovarajućim direktivama Evropske unije.

Članom 8. istog zakona utvrđeno je da se tržište električne energije otvara u skladu sa zakonima i propisima koji će definisati obim, uvjete i vremenski raspored otvaranja tržišta. Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK) je s posebnom pažnjom i oprezom tumačio ovakvu postavku zakona, kako bi ograničio svoje akcije na ovlaštenja u okvirima njegove nadležnosti. DERK je stoga razmatrao i odredbe Zakona o električnoj energiji u Federaciji BiH i Zakona o električnoj energiji u Republici Srpskoj.

Zakon o električnoj energiji u Federaciji BiH (“Službene novine Federacije BiH”, br. 41/02, 24/05 i 38/05) zasniva postepeno uvođenje tržišta električne energije izričito na aktima Državne regulatorne komisije za električnu energiju. Najprije to čini odredbom stava 1. člana 8. zakona, a zatim i stavom 2. istoga člana u kojem se navodi da će se “postepeno uvođenje i razvoj tržišta električne energije do potpune liberalizacije provoditi u skladu sa energetsom politikom i reformom energetskeg sektora i provedbenim propisima, uključujući i propise o organizaciji tržišta električne energije”. U istom smislu zakon nastavlja i u članu 15. obavezujući Regulatornu komisiju u Federaciji BiH da “*na osnovama koje propiše Državna komisija regulira tržište električne energije na način da osigura transparentne i ravnopravne odnose između svih učesnika*”. Prema odredbi člana 48. “*status kvalificiranog kupca stiče se u skladu sa zakonima i propisima koji će, u skladu sa Zakonom o prijenosu električne energije, regulatoru i operatoru sistema Bosne i Hercegovine, definisati obim, uvjete i vremenski raspored otvaranja tržišta.*”

Zakon o električnoj energiji u Republici Srpskoj (“Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 66/02, 29/03, 86/03 i 111/04) se o procesu otvaranja unutrašnjeg tržišta električne energije odredio kroz definisanje statusa kvalificiranog kupca, odnosno utvrđivanje praga potrošnje električne energije kvalificiranog kupca u momentu početka primjene zakona (član 49.). Prema istom članu prag potrošnje za kvalificirane kupce određujući je za stepen liberalizacije tržišta električne energije. Tako, Regulator Republike Srpske može propisati snižavanje potrošnje određene ovim zakonom i druge kriterijume po kojima se stiče status kvalificiranog kupca u skladu sa *dinamikom otvaranja tržišta*. DERK je uvjerenja da bi ovako izraženo zakonsko opredjeljenje trebalo značiti – primjenu propisa iz člana 8. Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH kojim će se definisati obim, uvjeti i vremenski raspored otvaranja tržišta.

Polazeći od toga da je u obimu nadležnosti DERK-a, opisanom u članu 4.2. Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH, i ovlaštenje DERK-a navedeno pod tačkom k) “*stvaranje i održavanje konkurentnih tržišta kada je to izvodivo, i prevencija i kažnjavanje pohlepnog, odnosno protukonkurentnog ponašanja*”, DERK-ova je procjena da je stvaranje i održavanje konkurentnog tržišta, uz ispunjenje odgovarajućih uvjeta, izvodivo te ovom odlukom definiše obim, uvjete i vremenski raspored otvaranja tržišta.

Zakon o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH (“Službeni glasnik BiH”, br. 7/02 i 13/03) ističe svoju namjeru da se “omogućiti i ubrza stvaranje *tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini* i regionalnog tržišta električne energije” (član 1.) Ova odluka DERK-a ima cilj doprinijeti ostvarenju pomenute namjere.

Uvođenje konkurencije na tržištu električne energije i liberalizacija tog istog tržišta zahtijevaju provođenje velikih strukturalnih i regulatornih reformi te pripremu odgovarajuće regulative. Odluka o obimu, uvjetima i vremenskom rasporedu otvaranja tržišta električne energije u BiH je dio ove regulative i obilježava početak pristupa realizaciji sveukupnih obaveza Bosne i Hercegovine nakon potpisivanja Ugovora o uspostavi Energetske zajednice jugoistočne Evrope (ECSEE Treaty) u Atini 25. oktobra 2005. godine.

DERK je utvrdio Nacrt odluke o obimu, uvjetima i vremenskom rasporedu otvaranja tržišta električne energije u BiH na sjednici održanoj 8. novembra 2005. godine.

Nacrt odluke dat je na uvid javnosti u cilju prikupljanja primjedbi, komentara i mišljenja zainteresiranih lica.

U svrhu postizanja što kvalitetnijih konačnih rješenja, koja anticipiraju dalji razvoj i otvorenost tržišta električne energije, DERK je 7. decembra 2005. godine održao Javnu raspravu.

Nakon provedene Javne rasprave i razmatranja pristiglih komentara, DERK je 26. aprila 2006. godine utvrdio tekst Odluke. Sa ciljem prikupljanja dodatnih sugestija i mišljenja, DERK je utvrđeni tekst Odluke uputio na adrese relevantnih subjekata u energetsom sektoru: Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, Komisija za vanjsku i trgovinsku politiku Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije i Ministarstvu privrede, energetike i razvoja Republike Srpske, koji su iskazali pozitivno mišljenje i dali podršku donošenju ove Odluke.

Donošenjem ove odluke, te stupanjem na snagu početnog praga potrošnje za kvalifikovane kupce, procenat otvorenosti tržišta električne energije od 1. januara 2007. godine iznosit će 33,3 %.

U skladu sa članom 9.2. *Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini*, protiv ove odluke može se pokrenuti postupak pred Sudom Bosne i Hercegovine podnošenjem tužbe u roku od 60 dana od dana objave ove odluke.

Broj: 04-02-252-19/05
8. juni 2006. godine
Tuzla

Predsjedavajući Komisije
Željko Topić